

КОНЦЕПЦІЯ КОМПЛЕКСНОГО ОБЛАШТУВАННЯ М. ЛЬВОВА. ОБЛАШТУВАННЯ ПАТОГЕННИХ ЗОН

У статті викладено способи та засоби облаштування патогенних зон, запропоновані у Концепції комплексного облаштування м. Львова.

Ключові слова: концепція, облаштування міського середовища, патогенні зони, Львів.

Постановка проблеми. Про шкідливість тривалого перебування людей у патогенних зонах¹ є достатньо інформації у сучасній літературі. Однак у міському середовищі міст України та, зокрема, Львова локалізовані лише окремі такі зони. Закономірно, що більшість із цих зон не позначено. Виняток складають території масових страт людей у роки Другої світової війни, на території яких встановлено монументи або меморіальні таблиці.

2008 р. було розроблено проект Концепції комплексного облаштування м. Львова². Концепція розроблена з метою обґрунтованого формування повноцінного комфортного, гармонійного та цілісного міського середовища для сучасного та прийдешніх поколінь [2].

У Концепції вперше запропоновано облаштувати різні види патогенних зон, таким чином позначивши їх. До 2008 р. окремі пропозиції стосувалися лише облаштування ділянок ДТП [3, 4].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження патогенних зон окремих територій було проведено Волинським центром історичних та геофізичних досліджень «Рівне-Суренж» [5], Сопільником Л. [6] та працівниками кафедри метрології, стандартизації та сертифікації НУ «Львівська політехніка», Павловцем І. [7]. Архітектурній еніології³ присвячено праці Лимонада А.Ю., Циганова А.І. [7], Малиновського Г.Т., Мовчуна Н.В. [8].

¹ Патогенна зона – ділянка поверхні Землі, частина міського простору чи увесь міський простір, в межах якої (якого) проявляються шкідливі польові впливи патогенних чинників на живі істоти, рослинність, споруди та обладнання [1]

² На замовлення Управління архітектури Львівської міської ради проект Концепції був розроблений на базі ТзОВ «Укрконсалтгруп» (ген. директор Плотича І.І.) під науковим керівництвом головного архітектора м. Львова канд. архіт. Криворучка Ю.І., керівництвом директора департаменту архітектури та планування ТзОВ Федика М.М., головного архітектора проекту арх. відділу № 3 Гайди Н.Д. творчим колективом у складі канд. архіт. Базилевич В., канд. архіт. Крамарчук Х., арх. Кузик О., працівників кафедри Містобудування НУ «ЛП».

³ Архітектурна еніологія – наука про енергоінформаційний обмін в архітектурі [1].

Щодо патогенних зон Львова, то фрагментарна інформація про них є переважно у публікаціях у періодиці [3, 9].

Мета статті: викласти пропонувані способи та засоби облаштування патогенних зон Львова; мінімальні заходи подолання наслідків впливу патогенних зон і заходи, необхідні для запобігання збільшення їх кількості.

Виклад основного матеріалу. У Концепції, що складається з **основної частини: I.** Загальні положення; **II.** Програма комплексного зовнішнього облаштування м. Львова (основні напрямки діяльності міської ради у сфері облаштування міського середовища, завдання концепції, основні принципи та підходи, на яких ґрунтується Концепція, критерії аналізу міських просторів для виконання детального проекту облаштування м. Львова; вимоги до облаштування різних міських просторів); **III.** Зонування території міста; **IV.** Проекти та програми, які необхідно розробити для реалізації Концепції, а також перелік першочергових заходів, необхідних для покращення функціональних, екологічних та естетичних якостей міського середовища, перелік першочергових дослідних і проектних робіт, необхідних для реалізації Концепції; **графічних матеріалів**, серед яких – історико-містобудівний аналіз території; композиційний аналіз міських просторів, аналіз території Львова за видовими розкриттями; топоніміка приміської зони та околиць Львова з етимологічним аналізом; Концепція комплексного благоустрою м. Львова; **додатків: 1.** Концепція комплексного зовнішнього облаштування різних зон міського середовища Львова (з таблицею переліку елементів їх облаштування); **2.** Топоніміка, образи, знаки міського середовища та приміської зони Львова; **3.** Іконографія облаштування міських просторів історичного ареалу м. Львова; **4.** Традиційні елементи облаштування міських просторів історичного ареалу м. Львова; **5.** Приклади упорядкування міських просторів та елементи їх облаштування зі світової практики; **6.** Позитивні приклади упорядкування міських просторів та елементи їх облаштування з вітчизняної та місцевої практики [2], однією з **вимог** до облаштування різних міських просторів є підтримання облаштуванням міського простору сприятливої екологічної ситуації та максимальне покращення несприятливої екологічної ситуації.

У Концепції виконано зонування території міста за *стилістичними та часовими періодами, за цінністю міських просторів, за значущістю композиційних просторів, вулично-дорожньої мережі, за характером зелених насаджень та гідрооб'єктів, за функцією міських просторів, за об'ємно-просторовим вирішенням забудови, за віковими групами користувачів міських просторів, за часовими періодами використання міських просторів, а також за рівнем екологічної ситуації.*

Зонування території міста за рівнем екологічної ситуації:

- патогенні зони;
- зони з підвищеним рівнем шуму;
- зони з підвищеним рівнем шкідливих атмосферних викидів;
- зони з підвищеним рівнем шкідливих викидів у ґрунти та водойми.

У Львові виявлено такі **патогенні зони**:

- 1) природні або геопатогенні: (території з підземними руслами річок Полтви, Вульки та ін.);
- 2) історично сформовані або антропогенного походження:
 - а) території розібраних споруд;
 - б) території колишніх цвинтарів: Стрийського (нині – південна частина парку ім. Б. Хмельницького), старого єврейського (нині – територія 4-ої міської клінічної лікарні та Краківського базару), Городоцького (нині – вул. Федьковича із забудовою), Папарівки (територія на нинішній вул. Татарська навпроти залізничної станції Підзамче), цвинтарю на Збоїщах на вул. Мідна;
 - в) місця масових страт, катувань, прихованих поховань (гора Страчень на вул. Клепарівська та Золота, частина території парку «Кортумова гора» та вул. Татарбунарська із забудовою, територія за мостом вздовж пр. В. Чорновола з пам'ятником жертвам львівського гетто 1941-1943 рр., територія тюрем на Лонцького (нині – вул. К. Брюллової), вул. Замарстинівській, «Бригідки» на вул. Городоцькій, площа св. Теодора;
 - г) раптової смерті людей: зони постійних ДТП. У Львові на сьогодні виявлено 25 таких зон, з них найнебезпечніші на вул. Хуторівка біля ЛВК-48, на вул. Кн. Ольги, ділянка пр. В. Чорновола між вул. Липинського та вул. Варшавська [3];
 - д) перехрестя;
- 3) техногенні (території навколо телецентру (територія парку «Високий замок»), АТС, антен мобільного зв'язку та ін).

В облаштуванні цих зон важливо вирішити такі завдання:

- зменшити вплив цих зон елементами облаштування;
- не допустити підсилення впливу цих зон використаними елементами облаштування;
- забезпечити поінформованість населення про ці зони у місті.

Загальні способи облаштування патогенних зон Львова:

- відзнакування інформаційно-орієнтаційними елементами, обмеження території особливо небезпечних природних та історично сформованих патогенних зон невисокими (до 30 см) огорожами;
- екранування їх озелененням [8];
- влаштування криниць, ставків над підземними потоками [8];

- продумане планування нових кварталів і реконструкції існуючих з метою уникнення розміщення дитячих і спортивних майданчиків, територій тривалого перебування людей над патогенними зонами;
- використання символічно-знакової системи в газонах, мощенні, на фасадах споруд (символічних орнаментів українських вишивок, солярних та інших знаків, оберегів) для послаблення впливів природних та історично сформованих патогенних зон;
- використання матеріалів із кальцієм, червоною, жовтою, блакитною та зеленою глиною, а також червоної черепиці, цегли, смугастих матеріалів, гонту, стільникових, порожнинних і смугастих структур [8] для послаблення впливів природних та історично сформованих патогенних зон.

Способи облаштування окремих патогенних зон Львова:

Місця давніх знищених цвинтарів, де це можливо (напр., Стрийського та старого єврейського) відмежовуємо декоративною огорожею чи муром з інформаційними табличками про історію цвинтаря. Територію обсаджуємо рядом дерев і кущів.

Місця знищених парків, засипаних водоймищ, річок відзначаємо:

- озелененням (рядом та формою газонів, кущів, дерев) чи мощенням;
- гідрооб'єктами: фонтанами, басейнами, каскадами, водоспадами;
- інформаційними табличками з назвою об'єкта та його історією, іконографією та наявними картами;
- використанням цих топонімів у назвах зупинок громадського транспорту, об'єктів торгівлі, закладах громадського харчування (напр., біля Пелчинського ставу).

Для зменшення кулькості історично сформованих патогенних зон знищені фонтани чи басейни в історичному ареалі відновлюємо (на пл. Торгова, біля синагоги Золота Роза, на пл. Соборності).

Зони постійних ДТП.

У зонах дорожньо-транспортних пригод з людськими жертвами, на хіднику не використовуємо хрестів (щоб не виносити енергію смерті на дороги [4]), а висаджуємо кущ калини (відповідно до української традиції), підсвічений у темну пору доби. У місцях, де це зробити неможливо, розміщуємо круглий декоративний вінок зі стрічками.

У Польщі запроваджено у зонах постійних ДТП інформаційні таблиці з вказаними кількістю загиблих і поранених [3].

Невирішеною залишається проблема зменшення впливу та позначення технопатогенних зон. У Концепції було передбачено екранування цих зон металевими решітками та фольгою – способи, що достатньо часто викладені у сучасній літературі. Однак з часом автори прийшли до висновку, що

неможливо передбачити наслідки використання екранування, оскільки поля Землі постійно змінюються внаслідок інтенсивного використання різних технічних засобів, а також через накладання відбитих від металевих, залізобетонних елементів хвиль різних видів випромінювань.

Часткове покращення ситуації можливе внаслідок зменшення у подальшому загальної кількості антен мобільного зв'язку внаслідок зменшення кількості операторів цього зв'язку. Це дозволить також демонтувати антени з дахів споруд і поблизу територій постійного перебування людей.

Крім облаштування патогенних зон, у Концепції запропоновано *збільшити та зберегти позитивну енергетику міста* шляхом:

- влаштування зелених насаджень із хвойних дерев, облаштування водоспадів (місць, де вода розбивається на дрібні частки);
- уникання насадження тополь і осик (джерел негативного випромінювання) у місцях тривалого перебування людей;
- використання форм кола, овала, квадрата, невикористання «гострих» форм [8] у планувальних схемах, об'ємно-просторових вирішеннях, елементах облаштування;
- використання символічно-знакової системи для пом'якшення негативного впливу не лише патогенних зон, а й *різних стихій, планет і зірок* на території Львова¹.

Мінімальні заходи, спрямовані на ліквідацію наслідків впливів патогенних зон і зменшення кількості локальних патогенних зон:

- постійне відновлення знищеного озеленення: «затоптаного» трав'яного покриття газонів, заміна висохлих дерев і кущів;
- ремонт і заміна зруйнованих елементів облаштування, впорядкування мощення хідників, відповідно до розробленої Концепції;
- прибирання сміття на схилах пагорбів, у природних ровах, засипання штучно утворених каналів.

Висновки. На території Львова є всі види патогенних зон. Рівень поінформованості населення про них дуже низький. Концепцією передбачено облаштування, зменшення впливу, пристосування до *природних та історично сформованих* патогенних зон, зменшення кількості *технопатогенних* зон.

Список використаних джерел

1. Лимонад М.Ю., Цыганов А.И. Живые поля архитектуры: Учебное пособие. – Обнинск: Титул, 1997. – 288 с.

¹ На сьогодні зроблено приблизний зодіакальний поділ мундіальної карти Львова [10].

2. Криворучко Ю.І., Базилевич В.В., Крамарчук Х.П. Концепція комплексного облаштування м. Львова. Основні положення // Вісник НУ «Львівська політехніка» «Архітектура». – 2009. – № 656. – С. 208-215.
3. Автомобільні заручники проклятих місць – <http://lviv.mycityua.com/articles/lviv/2010/08/06/180912.html>.
4. Пашинський М. Хрести на дорогах можуть викликати аварії. // Містичні місця на дорогах. // Газета по-українськи. – №198-201. – с. 6.
5. <http://www.rivne-surenzh.com.ua/>.
6. Сопільник Л.І. Вимірювання параметрів електромагнітних полів на автомобільних шляхах та аналіз їх впливу на дорожньо-транспортні пригоди: Дис... канд. техн. наук: 05.11.05 / НУ ЛП. – Л., 1997. – 170 с.
7. Соломка О. Він знайшов порожнечі під Софією та стародавній скіфський некрополь. – <http://uk.mystic-news.com/mystic-daily-news/732-igor-pavlovets-found-skif-grave.html>.
8. Малиновський Г.Т., Мовчун Н.В. Випромінювання землі, психічна енергія і здоров'я людини: як вибрати місце для житла, роботи і відпочинку. Форма та інтер'єр житла. – К.: Логос, 2002. – 303 с.
9. Геопатогенні зони Львова. Олександр Кагало: «У знайомих, які живуть на території колишнього цвинтаря, доля склалася трагічно»... – <http://www.wz.lviv.ua/pages.php?ac=arch&atid=85559>.
10. Болюк О. Зодіакальний поділ мундіальної карти Львова // Веб-сторінка. – Львів, 2008. – <http://www.helios.lviv.ua/>.

Аннотація

В статті изложены способы и средства благоустройства патогенных зон, предложенные в Концепции комплексного благоустройства г. Львова.

Ключевые слова: концепция, благоустройство городской среды, патогенные зоны, Львов.

Annotation

The article outlines methods and means of pathogenic zones arrangement as presented in the Conception on Complex Arrangement of Lviv.

Keywords: conception, urban environment arrangement, pathogenic zones, Lviv.